

ІНСТИТУТ ПРЕЗИДЕНТСТВА В УКРАЇНІ

Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)

Семестр: 2 (весняний) 2025-2026 навч. року

Кількість кредитів: 3 (90 годин)

Форма підсумкового контролю – залік

Мова викладання: українська

Дні, час, місце: Французький б-р, 24/26, за розкладом

Консультації: Французький б-р, 24/26, к. 35,

щотижнево за розкладом

СИЛАБУС

Викладач	<i>Мілова Марія Іллівна</i> - д. політ. н., професор кафедри політології
E-mail	milova@onu.edu.ua
Посилання на профіль викладача	https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/kafedry-ta-inshi-strukturni-pidrozdily/polit/staff/476-staff4
Комунікація	через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета дисципліни полягає у формуванні у здобувачів системи знань щодо запровадження Інституту президентства, який має велике значення в політико-правовому розвитку України як суверенної, незалежної, демократичної та правової держави. Важливим є усвідомлення того, що становлення Інституту президентства в Україні (далі – Президентство) - складний процес, який ґрунтується на історико-культурних передумовах, суспільно-політичних уявленнях, політико-правових та конституційних основах організації державної влади.

Основними завданнями дисципліни є: надати базові знання про сутність, еволюцію та форми Інституту президентства в контексті світової практики;

- засвоїти та проаналізувати основні сучасні моделі президентства у світовій практиці;

- визначити статус Інституту президентства в Україні як інституту глави держави; виявити його основні ознаки (характеристики);

- з'ясувати особливості його функціонування в системі виконавчої влади України;

- проаналізувати діяльність Президентів України з моменту запровадження посади в 1991 року та провести порівняльний аналіз позитивних здобутків та основних проблем та ризиків;

- усвідомити, що повноваження Президента України, які є головним елементом його правового статусу, і відповідно, Інституту президентства, визначають місце глави держави у конституційно – правовому механізмі державної влади в Україні;

- засвоїти основні положення чинного законодавства, що регулює повноваження Президента України у сфері внутрішнього життя і зовнішньої політики держави;

- визначити основні можливі напрями трансформації президентської інституції в Україні, спираючись на вітчизняний та зарубіжний досвід, окреслити оптимальні шляхи його удосконалення з урахуванням всіх важливих чинників (власної історії, досвіду інших

держав, світових тенденцій розвитку політичних інститутів, головних ризиків сьогодення тощо).

Пререквізити: *Історія України, Політологія,*

У результаті вивчення дисципліни здобувач-бакалавр повинен **знати:**

- теоретичні основи та базовий категорійно-поняттєвий апарат (“інститут”, “інституція”, “президентство”, “статус глави держави” тощо);
- класичні моделі та форми Інституту президентства в сучасному світі;
- витоки та сучасний стан розвитку президентської інституції в Україні в контексті світового досвіду;
- правові основи та конституційні норми формування та діяльності Інституту президентства в Україні ;
- місце Інституту президентства в системі розподілу влади в Україні;
- усвідомити, що реалізуючи синтез зарубіжних політико-правових форм та особливостей національно-політичного змісту, Інститут президентства в Україні набув гібридні за своєю суттю якості. Разом із тим, він залишається актуальним для української практики та потребує подальшого удосконалення щодо нагальних потреб національного розвитку;

вміти:

- аналізувати основні складові й специфічні риси формування Інституту президентства в постсоціалістичних державах;
- проводити порівняльний аналіз стану розвитку українського президентства в контексті європейських реалій;
- давати професійну оцінку діяльності Президентів України протягом існування цього інституту;
- аналізувати динаміку українського політичного процесу та ролі Президента в ньому на протязі всього періоду демократичного розвитку;
- формувати власну точку зору на діяльність Президента та його адміністрації (офісу);
- давати експертну оцінку діяльності Президента у виконанні своїх повноважень у сфері внутрішньої та зовнішньої політики.

Практична складова проявляється у вмінні застосовувати отримані знання для використання в практичній діяльності, пов'язаній з роботою як консультанта, радника, експерта, помічника з питань функціонування інститутів державної влади, зокрема Інституту президентства.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений у формі лекцій (16/14 год.) та практичних занять (6/4 год.), організації самостійної роботи студентів (60/80 год.). Години вказано відповідно для очної (денної) та заочної форм навчання.

Зміст навчальної дисципліни

Тема	Результати навчання	Форми робіт
Тема 1. Президентство як владний інститут: статус, повноваження та відповідальність президента	Знати рівень теоретико- методологічного осмислення ролі і місця Інституту президентства в системі вищих органів державної влади в сучасній політичній науці. Законодавче закріплення статусу глави держави, його функції. Вміти пояснювати місце і роль Президентства в системі розподілу державної влади та механізм стримування та балансу.	Обговорення, Підготовка тез виступу

	Конституційно-правові норми забезпечення статусу та повноважень президента в різних моделях політичних систем.	
Тема 2. Історичні передумови та політико- правові основи запровадження Інституту президента в Україні	Знати зміст історичних, політичних та соціокультурних чинників та вміти пояснювати передумови запровадження президентства в Україні. Розумітися на функціях Президента в сфері внутрішньої та зовнішньої політики, балансі повноважень в системі розподілу влади. Вміти пояснити вплив стартових умов трансформації авторитарно-тоталітарної політичної системи на становлення Інституту президентства як внутрішнього чинника, а також оцінювати імплементацію зовнішніх практик та ризики і загрози їх копіювання.	Обговорення, завдання, презентації
Тема 3. Становлення Інституту президентства. Л.М. Кравчук - перший Президент незалежної України	Чітко уявляти стартові умови становлення Інституту глави держави. Знати процес проведення президентських виборів та їх особливості. Роль Л. М. Кравчука як Першого президента. Вміти аналізувати інавгураційні промови президентів як символ та стратегію управління, їхні програми.	Обговорення, завдання, презентації Дискусія
Тема 4. Л. Д. Кучма : дві каденції президентства. Досягнення та недоліки	Знати умови соціально-економічного та політичного розвитку України 90-х - поч. 2000 рр. Програма та стратегія розвитку. Вміти аналізувати та порівнювати обидві каденції Президента Л.Кучми: його успіхи, невдачі та тенденції в подальших змінах політичних процесів в Україні.	Обговорення, завдання, презентації. Дискусія
Тема 5. В.А.Ющенко – Президент з найвищим кредитом довіри.	Чітко уявляти соціально-політичну, економічну та культурно-ідеологічну ситуацію в період Майдану та післямайданній Україні. Роль президента Ющенко В.А. Розумітися на причинах кредиту довіри суспільства на початку каденції та причин її втрати. Вміти порівнювати діяльність з першими Президентами, їх стратегіями у внутрішній та зовнішній політиці.	Обговорення, завдання, презентації. Дискусія
Тема 6. В.Ф. Янукович -Президент між - майданного періоду: здобутки та втрати	Знати основні стратегії діяльності Януковича В.Ф. на посаді та тенденції розвитку Інституту президентства. Досягнення та недоліки. Характеристика внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на соціально-політичний розвиток України в період Євромайдану. Вміти пояснити причини втечі.	Обговорення, завдання, презентації Дискусія

<p>Тема 7. П.О. Порошенко - Президент нової доби розвитку України.</p>	<p>Знати стан соціально-політичного розвитку України на початок 2014 року та проаналізувати його вплив на президентське правління. Вміти пояснити внутрішні та зовнішні виклики та загрози України, пов'язані із анексією Криму та початком військових дій на Донбасі та новими викликами. Оцінювати позитивні тенденції у внутрішній політиці: початок реформ, боротьба з корупцією, створення боєздатної армії, газова незалежність від Росії та їх результати. Посилення європейського вектору: отримання безвізового в'їзду в країни ЄС. Невдачі та прорахунки.</p>	<p>Обговорення, завдання, презентації. Дискусія</p>
<p>Тема 8. В.О. Зеленський – очільник держави в умовах нових викликів</p>	<p>В. О. Зеленський – Президентські вибори 2019: технології та результати виборчої кампанії. Вміти проаналізувати основні здобутки діяльності чинного президента України та оцінювати внутрішні та зовнішні чинники впливу, зокрема, військово-політичні, економічні та соціальні. Російсько-українська війна як головний виклик. Загрози Президентства. (Х.Лінц)</p>	<p>Обговорення, завдання, презентації Дискусія</p>

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Головка О. С Місце та функції інституту президента в політичній системі демократичних суспільств // Public Administration Aspects 6 (5) 2018.
2. Дикун Г. П. Демократичні та етнонаціональні цінності в політичній риторичі президентів України . / Г.П. Дикун // Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського держ. Гуманіст. Ун-ту. Вип.. 9. - 2012.
3. Зеленько Г.І. Інститут президентства України в сучасному історико-політологічному дискурсі України // Наукові записки Ін-ту політ. і етнонац. досл. ім. І. Ф. Кураса. 2017. Вип. 3. С. 91-110.
4. Інавгураційні промови. Контент-аналіз текстів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kudrjashovai.livejournal.com/1028258.html>
5. Інститут Президента України в системі державної влади України: матеріали наукової конференції. - К. : Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2014. 472 с.
6. Інституційні зміни політичної системи сучасної України: оцінка стану та напрями оптимізації: аналітична доповідь / За ред. д. політ. н., професора Г.І. Зеленько. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2014. 164 с.
7. Історія президентства // Офіційне Інтернет-представництво Президента України. // URL: http://www.president.gov.ua/content/president_history.html?PrintVersion
8. Історія інавгурації президентів України // URL: <http://fakty.ictv.ua/ru/index/read-news/id/1517762>
9. Кармазіна М.С. Пріоритети й орієнтири Президента України Віктора Ющенка. Аналіз документів (23 січня 2005 р. - 24 лютого 2010 р.) / Кармазіна М. Між історією і політикою. К. 2015. С. 181-215

10. Країни Центрально-Східної Європи в умовах постсоціалістичної демократичної трансформації. Збірник матеріалів наук.-теорет. конф. – Кам'янець-Подільський націон.ун-т ім. Івана Огієнка, 2012. 40 с.
11. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30.
12. Линц Х. Загрози президентства // URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Article/lin_opasn.php
13. Литвин В. Еволюція інституту президентства в політичній історії України: становлення, повноваження, роль і місце у системі правління. Politeja. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Вип. 7. 2014.
14. Мілова М. Інститут президентства: український досвід / М.Мілова //Науковий вісник. Одеський держ. економ. ун-т. 2010. № 22 (100). С.83-92
15. Мілова М. Стеценко М. «Тронні промови» як символічний ресурс влади: український контекст. «Політичне життя»: збірка наукових праць. Політологія. - № 2. – 2017. – С. 17-24 .
16. Мілова М.І. Інститут президентства в Україні: становлення та проблемні аспекти сучасного розвитку. Навчально-методичний посібник. - Одеса. Вид -во. ОНУ, 2020. 68 с.
17. Політична система України: конституційна модель та політичні практики: монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
18. Політологія: навч. енцикл. словник-довідник для студентів ВНЗ I-IVрівнів акредитації / за заг.ред. Н.М.Хоми [В.М.Денисенко, О.М. Сорба, Л.Я.Угрин та ін.]. – Львів: Новий світ -2000, 2014. 779 с.
19. Приходько С. М. Інститут президентства в умовах демократичних трансформацій / С. М. Приходько. – В зб. : Інститут Президента України в системі державної влади України: матеріали наукової конференції. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. С. 229-233.
20. Романюк А. Порівняльний аналіз інституту президента в країнах Центрально-Східної Європи / А. Романюк // Освіта регіону. 2012. №3. С. 60-67.

Інформаційні ресурси

1. **Офіційний сайт Президента України** / <http://www.president.gov.ua/>
2. **«Офіційний вісник Президента України»** — офіційне видання, метою якого є оперативне і повне забезпечення правовою інформацією органів державної влади, підприємств, установ і організацій, доведення актів законодавства України до відома громадян.
3. **Адміністрація (Офіс) Президента**
http://www.vobu.com.ua/ukr/page/presidential_administrationA

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю - залік.

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL : https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.